

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Sota el signe del trauma original

PERFIL

ARUNDHATI ROY VA DEBUTAR EL 1997 AMB 'EL DÉU DE LES COSES PETITES', QUE ES VA TRADUIR A 47 LENGÜES I DE LA QUAL ES VAN VENDRE MÉS DE 8 MILIONS D'EXEMPLARS. HA TRIGAT DUES DÈCADES A ESCRIURE FICCIÓ UNA ALTRA VEGADA

JOAN GARÍ

El ministeri de la felicitat suprema sembla que es posa en marxa allà on Salman Rushdie va deixar *Els fills de la mitjanit*, una novel·la publicada en anglès el 1981 i guanyadora del Booker Prize. L'aclamada obra de Rushdie estava protagonitzada per uns xiquets amb habilitats màgiques que havien nascut la mitjanit del 14 al 15 d'agost del 1947, en el moment en què l'Índia va aconseguir la seua independència i va abolir el jou britànic, però al preu d'esgallar-se en dos països: l'Índia i el Pakistan.

Arundhati Roy busseja de nou en el trauma original de la seua nació i, com Rushdie, no hi desdenya els elements màgics. L'Anjum, la seua protagonista inicial, naix hermafrodita en una família en què només es parlava urdú. Si, segons Ludwig Wittgenstein, els límits del llenguatge són els límits del nostre món, la mare de l'Anjum no sap què fer amb aquell problema: "En urdú -explica Roy-, l'única llengua que sabia, totes les coses, vives o no -catifes, roba, llibres, plomes, instruments de música-, tenien gènere. Tot era masculí o femení, home o dona; tot, excepte aquell fill".

"Era possible viure sense llengua?", es pregunta la mare. Bé, almenys hi havia una paraula per als éssers com l'Anjum: *hijra* [persona amb atributs masculins però consciència femenina]. I també *kinnar*. "Però dues paraules -rebla el narrador- no fan una llengua".

Una duplicitat perillosa De sobte el sexe es converteix en una poderosa metàfora: l'Anjum té penis i vagina igual que l'Índia és alhora hindú i musulmana perquè, quan "la caròtida de Déu va rebentar la nova frontera entre l'Índia i el Pakistan i l'odi va matar un milió de persones", amb això no van acabar els problemes sinó que van començar. El Pakistan seria una nació majoritàriament musulmana i l'Índia majoritàriament hindú, però en la realitat els practicants de les dues religions hi estarien barrejats. El conflicte estaria servit. Com en les altres disputes territorials d'arrel religiosa del segle XX (l'Ulster disputat per catòlics i protestants, o el vell dilema Israel-Palestina), un odi ancestral, visceral i magmàtic es destil·la des de les muntanyes volcàniques on dor-

EL MINISTERI DE LA FELICITAT SUPREMA
ARUNDHATI ROY
ANAGRAMA
TRADUCCIÓ DE XAVIER PÀMIÉS
520 PÀG. / 24,90 €

men els déus i cau, en forma de lava, en les consciències dels ciutadans més indefensos.

Arundhati Roy es va donar a conèixer amb la novel·la *El Déu de les coses petites* (1997, traduïda a 47 llengües). De llavors ençà no havia tornat a escriure cap altra novel·la. En el seu lloc, ha publicat alguns llibres sobre temes políticament candents, d'acord amb les seues idees anticapitalistes i pacifistes. Entre aquests, *The Algebra of Infinite Justice* (2002) o *Capitalism: a Ghost History* (2015). Quan ens enfrontem a la lectura d'*El ministeri de la felicitat suprema*, podríem pensar, per alguns dels temes que s'hi aborden (la corrupció de la classe política hindú, la misèria generalitzada al país, la violència endèmica contra les minories, el conflicte del Caixmir...) que Roy ha volgut seguir ocupant-se de les seues dèries ideològiques però retornant al motlle novel·lístic. En realitat, no és ben bé així. A les pàgines d'aquest llibre es revela de seguida un gran narrador, és a dir, aquell que lluita fins al final amb la sintaxi de cada frase. Per a un bon escriptor cap frase és banal, prescindible o escadussera. Cada sentència ha d'estar treballada amb dedicació i passió, perquè serà un maó clau en la construcció de l'edifici global. I les frases d'*El ministeri de la felicitat suprema* són d'aquest tipus.

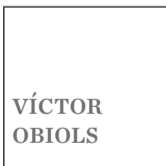
Reverberats per tots els conflictes, els personatges d'aquesta novel·la -l'Anjum, però també el Tilo, la Musa o les dues senyorettes Jebeben- lluiten per ser feliços, per dur una vida digna. La política i la religió, ve a dir Arundhati Roy, no hi ajuden gaire. Més aviat al contrari. ♦♦

A LES PÀGINES D'AQUEST LLIBRE D'ARUNDHATI ROY HI TROBEM UN GRAN NARRADOR, D'AQUELLS QUE LLUITEN FINS AL FINAL AMB LA SINTAXI DE CADA FRASE

FRANCESC MELCION

L'última il·lusió fou trencar tots els espills

VÍCTOR OBIOLS

L'anomenat modernisme d'avantguarda portuguès, contemporani de les tendències afins als països euro-

peus de cultura, té com a figura carismàtica -i complexa- Fernando Pessoa. I el seu company de ploma Mário de Sá-Carneiro vindria a ser l'emblema del poeta genial i turmentat, excèntric, suïcidat als 26 anys. Pertanyent a l'anomenada *Generació d'Orfeu*, la mítica revista, la seva fama i "canonització" és posterior a la seva mort. Per primer cop tenim en català, en gustosa variant valenciana, gràcies a Vicent Berenguer, la poesia completa (bilingüe) i un complement d'alt interès, una

selecció de la correspondència entre els dos poetes, a més d'uns retrats i facsímils.

De fet podríem dir que el tema de la poesia de Sá-Carneiro és ell mateix: autor megalòman i narcisista, ja des dels primers reculls, on encara emprava formes tradicionals -amb gran traça i musicalitat, per cert-, es pot observar com exalta contínuament les seves il·lusions, rabejant-se en els fracassos i frustracions, en climes de vehemència verbal presidits per l'angoixa. Ho prova tot, luxuriós, i tan sols obté el tedi. Va viure el seu trastorn de personalitat com una mena de sacra-

ment, se sabia tocat pels déus. Hi havia una mica de fatalitat, de predestinació en la seva vida, i els cops de geni són ben patents en la poesia. S'intueix també en la seva figura un absolut menyspreu pels que ell considerava "capats moralment", pels "benpensants" i els covards incapaces d'anar més enllà de la seva bombolla de protecció.

Un encert de Berenguer en la seva versió és limitar-se a la literalitat, perquè el portuguès és una llengua veïna que podem seguir força bé sense grans coneixements, de manera que la traducció valenciana ens ajuda a

POESIA COMPLETA...
MÁRIO DE SÁ-CARNEIRO
LLETRA IMPRESA
TRADUCCIÓ DE VICENT BERENGUER
318 PÀG. / 16,50 €

completar sovint el sentit d'un mot escàpol. Per il·lustrar-ho, vegem que fa amb una quarteta com: "Num ímpetu difuso de quebranto, / tudo encetei e nada possuí... / Hoje, de mim, só resta o desencanto / das coisas que beije mas não vivi..."; "En un impuls difús de fadament, / tot ho he encetat i res no he posseït. / Avui, de mi, sols queda el desencant / de les coses besades que no visquí..." Si hagués volgut ser fidel a l'esquema de rimes, mirant de no traïr el sentit, hauria pogut escriure: "En un impuls difús de fadament, / tot ho he encetat i mai res no he tingut. / Avui, de mi, sols queda el desencant / de tot allò besat pr'ò no viscut". Són opcions. Quan Sá-Carneiro diu: "No soc jo ni soc cap Altre. / Soc un afer intermedi", per ventura no hi sentim Pessoa? ♦♦